

Головна / Чи є місце Булгакову, Гоголю, Короленку в сучасній Україні?

13:20, 17 вересня

Чи є місце Булгакову, Гоголю, Короленку в сучасній Україні?/
<https://www.0462.ua/news/3463382/ci-e-misce-bulgakovu-gogolu-korolenku-v-sucasnij-ukraini>

Марина Каранда, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології НУЧК

Нарівні з боями за територію, незалежність у нашій країні в ці дні тривають запеклі бої на «культурному фронті» - за національну свідомість, ідентичність, вплив на розум і душу. Зокрема, через музей російського (чи все ж таки українського?) письменника Михайла Булгакова у Києві.

Українці вступили у фазу культурної війни з усім російським

Це органічна реакція соціуму на біль від втрат, на повномасштабну війну, яку росія розпочала навіть не 24 лютого, а значно раніше, якщо дивитися на проблему очима культуролога. Пропоную звернутися до питання: чи може бути постать письменника маркером свободи? Так склалося, що людей культури часто сакралізують. До речі, це процес не стихійний, а ідеологічний.

Тому права не критично ставитися до біографії та світоглядної позиції того чи іншого митця у нас нема. Ми змінилися за ці півроку війни, тож знаємо, що і від кого захищаємо. Скористаємося інструментами культурологічними для переоцінки цінності того чи іншого діяча.

Михайл Булгаков – це постать, яка останнім часом викликає значний суспільний резонанс. І все через те, що у центрі Києва на одній з його головних туристичних артерій стоїть літературний дім-музей – музей російського письменника-українофоба. Чому? Цей осередок культури був покликаний до життя у непрості 90-ті.

Київська інтелігенція із ентузіазмом ідентифікувала Дім Листовничого на Андріївському узвозі 13, де з 1906 року жили Булгакови, з красивим художнім образом із роману «Біла гвардія» – будинком Турбінних. І почалася неквапна хода новітнього міфу про «Київ Булгакова» як мірило витонченості та рафінованості.

Скажу відверто: особисто у мене ставлення до Булгакова поступово змінилося від студентського захоплення до певного раціонального дистанціювання у аспірантські роки. У 2015 р. для студентського театру «EX LIBRIS» я написала п'єсу «Букініст», зібравши за тематичним принципом новели та оповідання декількох зарубіжних письменників, у тому числі і «Записки юного лікаря» Булгакова.

Моє перо сміливо асимілювало молоденького ескулапа, переселивши до Кременця. Сьогодні навряд чи обрала б цей текст для драматизації, бо чітко розрізняю та визнаю

непересічну художню майстерність автора з одного боку та відверту монархічну позицію і зневагу до всього українського з іншого.

Щодо екскурсій у київському домі-музеї Булгакова: так, я споживала російськомовний культурний продукт. Більш за те, він ніс односторонню інформацію, гіперболізував і романтизував постать. Але сьогодні як ніколи варто бути об'єктивними. Булгаков – син переселенців із Орловської губернії. Його батько був цензором, який контролював друковану продукцію, щоб там не було українського та польського «наречій». Відповідно, син формувався у певній інформаційній тенденційності.

Більшість екскурсантів відверто ошукані проросійською пропагандою – довгі десятиліття слухали, що Булгаков – це чи не єдине гідне уваги літературне світило. Але критерієм значущості (окрім народження у Києві та популярності) завжди називали те, що автор був співцем честі та любові. Сьогодні це обурює: і роман «Біла гвардія», і роман «Майстер і Маргарита» зовсім про інше.

В одному білі офіцери відверто насміхаються над гетьманом Скоропадським і українською мовою («этим гнусным языком, которого и на свете не существует?»), у іншому романі «светлой і вечной любовью» названо банальну подружню зраду, прикриту грою у містику. Ну, якщо згадати його зраду Тетяни Лаппа – першої дружини, яка врятувала йому життя і від тифу, і від морфінізму, то портрет письменника перестає бути глянцеvim.

Іноколи можна почути аргумент: твори Булгакова були заборонені до друку у радянському союзі. Тому зважте на елемент «дисидентства», конфлікту з владою. Що ж, частково погоджуся. І моїм компромісом було прийняття нової програми для вивчення у школі. Повість «Собаке серце» – це щеплення іронії про примітивних більшовицьких Шарікових, тому твір може бути корисним новим поколінням українців.

Та чи справжній дисидент Булгаков? Ми маємо сотні прекрасних письменників та митців, закатованих упродовж 30-80 –х років «советами». А от Булгаков зовсім не поневірявся, мав постійні відвідини московських ресторанів, курортів Криму, розмовляв із Сталіним. Тому продовжувати романтизувати його персону навряд чи варто.

Зараз пропозиції щодо музею Булгакова найрізномантніші. Гадаю, на часі переглянути культурні пріоритети та зробити експозицію музею на Андріївському узвозі ущільненою. Адже матеріали, зібрані істориками, самі по собі є цінним джерелом вивчення культури та побуту киян початку ХХ ст. У цьому будинку чи на цій вулиці мешкали не менше, а навіть більше значущі для української культури постаті, зокрема, композитор Олександр Кошиц. Під час «булгаківської» частини екскурсії нарешті варто розповісти про письменника правду, без кумирізації та вассальної залежності від «руського миру».